

Järjestöt ovat olleet mukana rakentamassa Suomesta hyvinvointivaltiota. Marttojen historia aina järjestön perustamisesta tähän päivään on ollut työtä tasa-arvon puolesta. Poimimme Marttojen vaiheista yhden tasa-arvotekoa joka vuodelle. Yhteensä niitä on 118 – ja matka jatkuu. Hyvä arki kuuluu kaikille!

118 TASA-ARVOTEKOA

1899 | Marttajärjestö perustetaan naisten tietojen ja taitojen lisäämiseksi.

1900 | Ensimmäiset marttaneuvojat, ”lähetit”, kiersivät syrjäkylillä järjestäen iltakouluja, joissa naisia opetettiin lukemaan ja kirjoittamaan. Lähetit antoivat neuvoja lastenkasvatuksessa, kasvitomaan perustamisessa ja kodin hoidossa.

1901 | Martat alkoivat vaatia kunnilta enemmän rahoitusta kättilöiden ja sairaanhoitajien palkkaamiseen.

1902 | Martat perustivat oman lehden, Emäntälehdet. Lehdessä tiedotettiin järjestön kuulumisista, neuvottiin kotitalouteen liittyvissä asioissa ja nostettiin esiin yhteiskunnallisia kysymyksiä.

1903 | Järjestettiin ensimmäiset Emäntäpäivät. Ohjelmassa oli virkistäytymistä, opiskelua ja ajankohtaisia asioita.

1904 | Sipolan Puutarha- ja maatalouskoulussa järjestettiin ensimmäinen neuvokurssi puutarhakurssin käyneille martoille. Heistä tuli kiertäviä neuvoja puutarhanhoidossa ja ruoanlaitossa.

1905 | Sippolan Puutarha- ja maatalouskoulun johtajan, martta Alma Forsténin aloitteesta emäntiä ryhdyttiin opastamaan kanahoitoon. Naiset saivat kohennusta kodin ruokavalioon ja munien myynnistä omia tuloja.



1906 | Martat ja Naisasia-liitto Unioni pitivät kokouksia naisten äänioikeudesta ja ohjasivat uuteen vaalilakiin liittyvissä asioissa.

1907 | Ensimmäiseen eduskuntaan valittiin kolme marttajärjestön perustajajäsentä: Lucina Hagman, Alli Nissinen ja Dagmar Neovius.

1908 | Turussa alettiin valmistaa marttanukkeja. Käsityö toi ansiotuloja kotiäideille.

1909 | Marttajärjestö palkkasi ensimmäisen valtakunnallisen kanakonsulentin, Olga Autereen. Lisää munaosuuksia perustettiin. Muna-kauppa toi lisäansioita naisille.

1910 | Kanakonsulentit perustivat mallikanaloita, joissa naisille opetettiin kanojen kasvattamiseen ja munien myymiseen liittyviä taitoja. Martat aloittivat ensimmäisten joukossa kananmunien välitysmyyntin.

1911 | Marttat tuotteiden välitysluokse, Martta-asioimisto, avattiin Helsinkiin. Martat opettivat naisia kutomaan kangaspuilla kodin tekstiilejä ja neulomaan sukkaa. Käsityöiden myynnistä naiset saivat tuloja.

1912 | Martat tukivat lasten koulunkäyntiä. Järjestettiin myyjäisiä ja juhlaa, joiden tuotoilla rahoitettiin koulujen ylläpitoa, keittolaittoimintaa ja kunnan vähävaraisten lasten koulunkäyntiä esimerkiksi koululaatteen lahjoituksilla.

1913 | Palkattiin puutarha- ja käsityöneuvoja. Opetettiin heinälaadikon käyttöä ruoanvalmistuksessa.

1914 | Martat neuvoivat täydentämään kodin ravitsemusta metsän antimilla, erityisesti sienillä. Kehotettiin kuivaamaan sieniä tulojen hankkimiseksi.



nälänhätää. Tehtävään koulutetut vapaaehtoiset puhdistivat kyliä, hautasivat vainajia ja eläimiä sekä neuvoivat ruoanlaittoa.

1915 | Uusi Marttojen laulu vahvisti uskoa yhteiseen tulevaisuuteen: ”Jos olet martta, niin kättä me lyömme, yhdessä kanssani toimehen käy! Suomemme onneksi olkoon työme, ahkeran luona ei puutetta näy.”

1916 | Marttojen valistustyö lisäsi uskoa ihmisten yhdistämiseen yli yhteiskuntaluokkien. Martat julkaisivat neuvovia kirjasia, joiden aiheina olivat nuorison kasvattaminen ja kouluttaminen sekä itsensä sivistäminen.

1917 | Martat antoivat ohjeita naisille kunnallisvaaleihin valmistautumiseen. Naisten äänioikeus laajeni kunnallisvaaleihin. Naimisissa olevat naiset saivat oikeuden äänestää ja asettua ehdolle.

1918 | Suomen hallituksen aloitteesta käynnistettiin sotamarttatoiminta hillitsemään kulkutauteja ja estämään

1919 | Hätaapuneuvojat auttoivat pula-ajan niukkuuden kanssa kamppailevia perheitä. Neuvojat jakoivat kasvien siemeniä ja pitivät kylvö- ja keittokursseja.



Ruoka-aineina käytettiin myös jäkälää, pettua, selluloosaa ja katajanmarjoja.

1920 | Kansainvälisten Maaseutunaisten yleismaailmalliseen kongressiin osallistui Martta-Yhdistyksen edustajana Aili Wessberg. Hän piti esitelmän aiheesta Sivityksellinen toiminta eri kansanluokkien naisten kesken.

1921 | Martat ohjasivat lapsia osallistumaan marttatyttö- tai maanviljelyskerhoihin. Kerhoissa viljeltiin perunaa, juureksia ja vihanneksia.

Martat

1922 | Martta-Yhdistys lähetti Alfrild Holmbergin emäntien lomakurssille, jonka järjesti norjalainen Hemmenes Vel -yhdistys. Tämän jälkeen Martat ottivat lomakurssit omaan ohjelmaansa.



1923 | Marttojen ensimmäiset lomakurssit emännille pidettiin suomeksi Reitkallin Puutarhakoululla ja ruotsiksi Högvallan Puutarha- ja Talouskoululla. Ohjelmassa oli esitelmiä, puheita, havaintoesityksiä ja vapaata seurustelua.

1924 | Helsingin Haaraosaston mallikeittiönäyttelyssä esiteltiin pienkoteja varten suunniteltuja puu-, kaasu- ja sähkökeittiöitä. Keittiöissä myös ruokailtiin ja niihin voitiin sijoittaa makuusija.

1925 | Marttaliiton järjestämällä toimihenkilökurseilla käsiteltiin yhdistys- ja kokoustekniikkaa, arkiston ja kaluston hoitoa, luettelointia ja tilastointia.

1926 Marttojen neuvotat valmennettiin syöpäläissotaan torjumaan lutikoita, russakoita, kirppuja ja täitä. He pitivät esitelmiä syöpäläisten hävittämisestä ja tekivät kotikäyntejä, mukanaan tarpeelliset välineet ja syöpäläismyrkyt.

1927 | Neuvonnan pääpaino alkoi siirtyä puutarhasta kodin seinien sisäpuolelle. Vuonna 1927 kotitalouskurseja pidettiin jo enemmän kuin puutarhakursseja.

1928 | Marttojen kotitalousneuvontaa suunnattiin erityisesti Raja-Karjalan alueelle, missä neuvonnan tarve oli suuri. Alueellisen tasa-arvon vahvistamisen mahdollisti varatuomari Eduard Polónin testamenttilahjoitus.

1929 | Martat alkoivat järjestää kodinhoitokursseja. Sisältöinä oli esimerkiksi toimunimijän käyttö, toriostokset, kodin sairashoito, uunien lämmittäminen, syöpäläiset ja niiden hävittäminen, elämäntien valinta.

1930 | Marttayhdistysten järjestämä maatalouskerhotoiminta valmensi tyttöjä monipuolisesti emännän tehtäviin. Kerhoja pidettiin sekä maaseudulla että kaupungeissa ja toimintaan osallistui yhteensä 17 000 kerholaista.

1931 | Marttaliiton vuosikokouksessa keskusteltiin maalaisemännän työn ammatillistamisesta ja emäntien oikeudesta vuosilomaan.

1932 | Kämenniemen marttakerhon kapalo-ompeluseurassa pidettiin alustus ”Mitä martat voisivat tehdä vanhojen puutteenalaisten naisten työttömyyden poistamiseksi”.

1933 | Ryhdyttiin neuvomaan kirjanpitoa maalaisemännille.



1934 | Aloitettiin Emäntien ajankäytön seuranta -kilpailut. Suomalaisen Marttaliiton toiminnanjohtaja Elli Saurio käytti tuloksia emäntien työpäiviä koskevassa tutkimuksessaan.

1935 | Vuosikokouksessa esitettiin ehdotus yhtenäisestä marttapuvusta, joka toisi tasa-arvoa toimintaan.

1936 | Marttaliitto kehotti marttoja asettamaan naisehdokkaita tuleviin kunnallisvaaleihin.

1937 | Leipä oli tärkeä energian lähde, ja martat opettivat leipomisen taitoa. ”Joka päivä lämmin leipä, joka päivä leivän puute” -iskulauseella houkutteltiin varsinkin maan itäosien emäntiä opettelemaan myös kovan ruokaleivän valmistusta.

1938 | Uudistettu 5-vuotinen marttatutkinto innosti tavoitteelliseen kotitaloustietojen ja taitojen opiskeluun.

1939 | Talvisodassa martat osallistuivat huoltotehtäviin sotilaiden ja kotirintaman apuna. Martat neuvoivat, kuinka kodinhoito ja ruoanlaitto onnistuvat pula-ajan olosuhteissa.

1940 | Martat osallistuivat vapaaehtoista huoltotyötä ohjaavan Vapaan Huollon toimintaan ja työskentelivät siviiliväestön, siirtoväen ja sotilaiden tukemiseksi.



1941 | Martat siivosivat sodassa vallattujen alueiden taloja. Sotilaiden majoittamiseksi perustettiin marttamajoja. Helsingin Marttayhdistys järjesti ruoanlaittokurssin kaupunkiin töihin jääneille miehille.

1942 | Vuosi nimettiin pulantorjuntavuodeksi. Hankittiin viljelypalstoja, välitettiin siemeniä ja taimia, järjestettiin neuvontaa viljelijäperheille.

1943 | Pula-ajan neuvontaa jatkettiin. Julistettiin kilpailu kotitekoisten jalkineiden valmistuksesta.

1944 | Kotitalousneuvotat osallistuivat evakoiden muonitukseen ja sijoitukseen. Siirtomarttatoiminta käynnistettiin.

1945 | Martat ryhtyivät järjestämään morsiuskursseja. Kurseille osallistui 5 000 naista 116 paikkakunnalla.

1946 | Uusia koteja rakentavalle siirtoväelle tehtiin yli 600 puutarhasuunnitelmaa. Lisäksi tehtiin suunnitelmia vanhojen puutarhojen uudistamiseksi. Tavoitteena oli tuottava ja helpohoitoinen puutarha.

1947 | Koti on yhteiskunnan perusta -arpaisilla kerättiin varoja kodissa työskentelevien taitojen ja tietojen kehittämiseen.

1948 | Nuorisovuonna kehitettiin järjestön nuorisotoimintaan. Nuorisotyö oli tärkeää sekä kotien että järjestön tulevaisuuden kannalta.

1949 | Uusiin koteihin suunniteltiin keittiön ja tupakeittiön sisustuksia. Huomiota kiinnitettiin erityisesti säilytyspaikkoihin.

1950 | Keskityttiin taloudellisuuteen ajan, energian ja rahan käytössä.

1951 | Neuvonnassa kiinnitettiin huomiota naisten mahdollisuuksiin saada käyttövaroja ja omaa aikaa.

1952 | Perheenemännille opetettiin kotitalouden kustannuslaskentaa ja kustannusten jakautuman tarkkailua.

1953 | Marttaliitto osallistui Teollisuuden ja kotitalouden yhteistyövaliokuntaan.

1954 | Kiinnitettiin huomio perheenemäntien työhön. Tavoitteena oli lyhentää perheenemännän työaikaa, keventää työtä ja lisätä vapaa-aikaa.

1955 | Perhekasvatusohjelma pohti perheenjäsenen keskinäisiä suhteita ja niihin vaikuttavia tekijöitä. Perhekasvatuskursseilla käsiteltiin kodin henkistä ja taloudellista tasapainoa.

1956 | Teemana oli opintovuosi ja Marttaliitto tuki yhdistyksiä ohjelman suunnittelussa julkaisemalla opaskirjat Kasvisaapinen, Puutarhan yksityiskohtia ja Suunnittelua kotitöihin.

1957 | Teemana oli henkinen rakentuminen. Tuotiin esille myönteisyyden merkitystä kodille, yhdistyselämälle ja yhteiskunnalle.

1958 | Nostettiin esille ruokatalouden suunnitelmallisuus. Tavoitteena oli taloudellinen, monipuolinen ja terveellinen ruokavalio sekä ruoanvalmistuksen helpottaminen.

1959 | Esiteltiin rinnakkain perinneruokia ja uusia ruokia ja laadittiin niistä terveellisiä ruokavaliota.

1960 | Korostettiin taloudellisia kysymyksiä, yhteisvastuuta ja vastuuta kanssaihmisistä.

1961 | Martat aloittivat ihmissuhdeluentojen pitämisen.

1962 | Annettiin kodinkoneisiin liittyvää neuvontaa. Koska kodinkoneiden valikoima lisääntyi, kuluttajat tarvitsivat tietoa hankintojen tekemiseen.

1963 | Marttaliitto palkkasi osa-aikaisen perhekasvatuskonsultin, joka piti ihmismuhteisiin ja perheasioiden solmukohtiin liittyviä tilaisuuksia eri puolilla maata.



1964 | Finlands svenska Marthaförbundin aloitteesta asetettiin komitea selvittämään perheenemäntien eläkekysymystä.

1965 | Martat tekivät aloitteita, jotka liittyivät mm. asemakaavoitukseen, lannoitetutkimukseen, ilmansaastumisen torjuntaan ja koirien ulkoilualueiden sekä julkisten uimarantojen tarpeeseen. Järjestettiin ympäristönsiivoustalkoita.

1966 | Marttailloissa korostui kuluttajavalistus. Keskustelun aiheina oli mm. suomalainen tuote ja kuluttaja, suomalainen maailmankansalaisena ja nainen yhteiskunnassa.



1967 | Martat tekivät paikallisia aloitteita mm. perhepäivähoidonohjaajan virkojen perustamisesta ja kodinhoitajien palkkaamisesta kuntiin.

1968 | Ryhdyttiin järjestämään päivähoitajakursseja. Suomen Marttaliittojen keskusvaliokunta jätti maatalousministerille Pohjoismaiden Emäntäliiton tekemän aloitteen ympäristönsuojelun tutkimuksesta ja lainsäädännöstä.

1969 | Järjestettiin Pidä Suomi siistinä -talkoot. Marttayhdistyksille tehtiin perheenäidin asemaan, lastenhoidon järjestämiseen ja perheenemännän eläkekysymykseen liittyvä kyselyn ja sen pohjalta aloite.

1970 | Nostettiin esille perheenemännän työn merkitystä. Tavoitteena oli, että tälle työlle laskettaisiin rahallinen arvo.

1971 | Aloite lasten päivähoiton järjestämisestä.

1972 | Marttojen ravitsemusviesti käynnistyi. Ensimmäisenä viestin vastaanotti tasavallan presidentti Urho Kekkonen.

1973 | Käynnistettiin erikoislääkäri Gisela Gästrinin johtola rintojentarkkailuohjelma eli Mamaohjelma. Ensivaiheessa mukana oli 10 000 marttaa.

1974 | Marttaliitto täytti 75 vuotta. Juhlavuoden pito-päivällisten tuotosta puolet kohdennettiin kampanjaan, jolla ehkäistiin puutteellisesta ravitsemuksesta johtuvaa lasten sokeutumista kehitysmaissa.

1975 | Tasavallan presidentti Urho Kekkonen haastoi 75-vuotisjuhlapuheessaan martat inflaation torjuntaan. Marttayhdistyksille tuotettiin aiheesta tietopaketti ja toimintavihjeitä inflaatioitamiensa ja -päivällisten järjestämiseen.

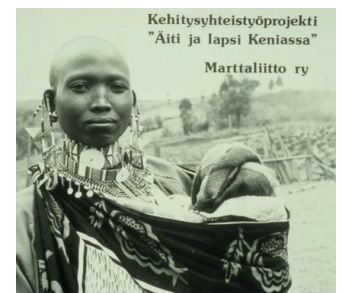
1976 | Mamaohjelman seurauksena rintojen omatarkkailun opastus otettiin terveyskeskusten ja työterveyshuollon ohjelmaan. Martat tekivät 1976–1977 noin sata aloitetta kunnissa ja kuntayhtymissä ohjelman jatkamiseksi.

1977 | Kiinnitettiin huomiota nuorten ja nuorten kotien tarpeisiin ja mahdollisuuksiin. Nuorisotyölle asetettiin tavoitteet ja ohjelmat.

1978 | Nuoreksi nuorten kanssa -teema kiinnitti huomiota eri ikäpolvien vuorovaikutukseen kodeissa ja järjestöelämässä. Muistutettiin aikuisia kasvatusvastuusta ja harrastusten merkityksestä lapsille ja nuorille.

1979 | Äiti ja lapsi Keniassa -kehitysyhteistyöohjelman aloittamisesta tehtiin päätös.

1980 | Äiti ja lapsi Keniassa -kehitysyhteistyöohjelma alkoi.



1981 | Martat käynnistivät karjalaisen marttaperinteen keräämisen tavoitteena siirtää arvokasta kulttuuriperinnettä nuoremmille sukupolville.

1982 | Marttaliitto antoi julkilausuma palkatonta hoitotyötä tekevien perheenemäntien sosiaali- ja eläketurvan kehittämiseksi.

1983 | Nuorten perheiden neuvontaa kehitettiin. Opetusvideo Nuori perhe ja vaatehuolto.

1984 | Lähimmäinen kaukana – afrikkalaisen naisen arkipäivää -näyttely kiersi marttapireisseissä.

1985 | Koti lähellä ja kaukana -teemavuosi korosti kodin merkitystä yhteiskunnan perusyksikkönä, kasvattajana ja kulttuuriperinnön siirtäjänä.

Koonnut **Marttaliiton hallituksen työryhmä**
Kuvat **Marttaliiton arkisto**
Lisätietoa: martat.fi/martat-118
-tasa-arvotekoa

1986 | Martat suunnittelivat kehitys yhteistyön laajentamista Keniasta Sambiaan ja kartoittivat yhteistyömahdollisuuksia sikäläisen kansalaisjärjestön kanssa. Vuonna 1988 Martat ryhtyivät tukemaan Itä-Sambiassa tehtävää kotitalousneuvontaa, josta vastasi Kehitys yhteistyön palvelukeskus Kupa.

1987 | Avoimesti yhdessä -teemavuosi korosti arvostavaa ja avointa suhtautumista kanssaihmiisiin.

1988 | Kodin talouden neuvonnassa uusia aiheita olivat muovikortilla maksaminen ja Euroopan yhdentyminen.

1989 | Mamarintasyöpäseulonnoista tehtiin aloite sosiaali- ja terveysministeriölle.

1990 | Martat tekivät aloitteen lajitellun kotitalousjätteen vastaanotosta kunnissa. Aloite vietiin ympäristöministerille ja kuntapäätäjille.

1991 | Käynnistettiin kehitys yhteistyöprojekti Äiti ja lapsi Zimbabwessa. Kotitalousneuvonta aloitettiin rajentakaisessa Karjalassa.

1992 | Kuluttajien talous- ja velkaneuvonnan kokeilu aloitettiin yhdessä Finlands svenska Marthaförbundin ja Maa- ja kotitalousnaisten kanssa. Maksuvaikeuksissa oleville ja ylivelkaantuneille annettiin henkilökohtaista neuvontaa kolmena päivänä viikossa.

1993 | Ravitsemus- ja ruokatalousneuvonnalla ohjattiin edullisten ruoka-aineiden käyttöön. Julkaistiin Penninvenyttäjän keittokirja.

1994 | Julkaistiin Penninvenyttäjän tilikirja ja Penninvenyttäjän vaateaatteet helpottamaan arkea talousvaikeuksien keskellä.

1995 | Osallistuttiin Nainen ja ääni -julkaisun suunnitteluun ja naisten äänioikeuden 90-vuotisjuhliin.

1996 | Marttojen kotitalousneuvonta julkaisi ruokaohjeita internetissä ensimmäisen kerran.

1997 | Kodin talous- ja velkaneuvonnassa keskityttiin raha-asioiden suunnitteluun ja seurantaan. Avustettiin ylivelkaantuneita saamaan maksuohjelma talouden hallitsemiseksi. Yhteistyökumppaneina olivat sosiaalitoimi, diakoniatyö ja Pelastusarmeija.

1998 | Puhuttiin puurojen puolesta ja järjestettiin Puurokuun tempaus, jolla kerättiin varoja Bosnia-Herzegovinan naisille.

1999 | Ennakoitiin euroon siirtymistä kouluttamalla marttoja ja erilaisia erityisryhmiä. Burkina Fason kehitys yhteistyöhanke alkoi.

2000 | Marttaliitto ja Finlands svenska Marthaförbund vaativat yhteisellä julistuksella tukea lapsiperheille, vaihtoehtoja lastenhoidon järjestämiseen ja arvostusta kotona tehdylle työlle.

2001 | Kotirumba rullaamaan -hanke innosti ja motivoi nuoria perheitä kotitalouden hoitoon liittyvissä tehtävissä ja ohjasi suunnitelmallisuuden lisäämiseen.

2002 | Martat vaikuttajina yli rajojen -teema nosti esiin marttojen verkoston, jonka kautta voidaan vaikuttaa suomalaisessa yhteiskunnassa, lähi-alueilla ja globaalisti.

2003 | Turvaa taloutesi -neuvonnan tavoitteena oli lisätä kotitalouksien raha-asioiden vakautta, riskien hallintaa, taloussuunnittelua ja oikeudellisen tiedon hyödyntämistä. Talousneuvonta keskittyi työttömiin, nuoriin ja nuoriin perheisiin.

2004 | Kotitalousneuvontaa maahanmuuttajille -hankkeessa tavoitteena oli maahanmuuttajanaisten syrjäytymisen ehkäiseminen. Suomessa asumista helpotettiin oppimalla ruuanlaittoa, tekemään viisaita valintoja ja ymmärtämään suomalaista elämäntapaa.



2005 | Marttaliitto osallistui MONITA kumppanuushankkeeseen, jossa taiteen keinoin edistettiin etnisiä suhteita ja torjuttiin rasismia sekä muukalaisvihaa.

2006 | Teemakausi Tasa-arvo tavaksi nosti esille arjen tasa-arvon merkitystä, kodin toimintakulttuuria ja vuorovai- kutusta yhteisössä ja yhteiskunnassa.

2007 | Toteutettiin ketju- koulutuksia ja kotitalousneuvontaa Karjalan tasavallassa.

2008 | Maailman talustilanne notkahti. Kotitalouksissa oli jälleen kysyntää Marttojen talousneuvonnalle.

2009 | Martat neuvoivat villasukat kaikille vuoden aikana syntyneille vauvoille ja adoptoiduille pienokaisille. Yhteensä tehtiin 60 000 sukkaparia.

2010 | Yhteisvastuukeräyksen varoilla aloitettiin Kotirumba rullaamaan -hanke. Se antoi tukea ja apua heikoimmassa asemassa oleville lapsiperheille.

2011 | Martat virkasivat isoäidinneliöitä ja kokosivat niistä 7 800 tilkkupeittoa. Ne

lahjoitettiin Ensi- ja turvakotien kautta lapsiperheille ja muille apua tarvitseville.

2012 | Marttaliiton tuella Kamerunin kotitalousneuvojen yhdistys ACESF-CA koulutti 360 naista kotitalous- ja yrittäjäyysneuvontakursseilla.

2013 | Martat ryhtyivät järjestämään ruoanlaittokursseja vankiloissa yhteistyössä Rikosseuraamuslaitoksen kanssa. Tavoitteena oli lisätä vankien valmiuksia itsenäiseen ja vapaaseen elämään.

2014 | Martat nostivat nuorten syrjäytymisen ehkäisyn esiin SuomiAreenassa Porissa ja Pohjoismaiden Naisjärjestöjen kesäkonferenssissa Rovaniemellä.

2015 | Marttojen ehdokas Eva Biaudet valittiin Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtajaksi. Martat vaikuttavat Naisjärjestöjen keskusliitossa naisten oikeuksien ja sukupuolten tasa-arvon puolesta.

2016 | Martat olivat mukana SuomiAreenassa Saman padan äärellä. Kampanjalla tuettiin maahanmuuttajien kotoutumista.

2017 | Martat kannustivat käyttämään äänioikeutta kuntavaaleissa ja haastoivat kuntavaaliehdokkaat kertomaan näkemyksensä kuntien järjestämisestä joukkoruokailusta, kotipalveluista ja taitojen opetuksesta kouluissa. Marttojen teesit olivat: ”Enemmän lähiruokaa, vähemmän hävikkiä. Käytännön apua koteihin ja arjen taitoja kouluihin”.

